

Türkiye Cumhuriyeti Merkez bankası kanununun bazı maddelerinin tadili hakkında 1/385 numaralı kanun lâiyhası ve İktisat, Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları

T. C.
Başvekâlet
Muamelât müdürlüğü
Sayı 6/1501

30-V-1932

B. M. M. Yüksek Reisliğine

1715 numaralı Türkiye Cumhuriyeti Merkez bankası kanununun bazı maddelerinin tadili hakkında Maliye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 26 - V - 1932 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte takdim kılınmıştır. Muktazasının ifasına müsaade buyurulmasını rica ederim efendim.

Başvekâlet vekili
Dr. Refik

Esbabı mucibe lâiyhası

1715 numaralı kanunla teşkil edilen Cumhuriyet Merkez bankası istatüsünde bazı tadilat icrasına banka meclisi idarsince lüzum görülmüş ve bu maksatla banka heyeti umumiyesi içtimaa davet edilmiştir.

Mevzubahs tadilatı icap eden sebepleri natık banka heyeti umumiyesinde kiraat edilen sureti merbut meclisi idare raporu ile kanun istihsaline talikan, bu tadilata dair heyeti umumiyece ittihaz olunan karar suretleri bankaca tarafımıza gönderilmiş ve bittetik mezkûr kararlar muvafık görülmüştür.

Fülhakika merkez bankaları muamelâtı, tediye edilmiş sermayeden ziyade emisyon salâhiyetine istinat eylemekte olduğuna ve on beş milyon lirahk sermayenin şimdilik % 70 inin tahsilile iktifa edilmesi ve mütebaki % 30 un zamanı tahsilinin Hükümet ve banka meclisi idaresinin mutabık kalacağı ihtiyaç zamanına talıkı ve Hazine hissesinin % 25 nisbetine iblâğı memleket ve Hazine menfaatlerine uygundur.

Bundan başka ticarî senedat mukabilinde istimal edilecek emisyon salâhiyetinin muayyen nisbet ve hadler dahilinde zirai senedata ve Hazine bonolarına teşmili ve ancak banka sermayesinin tamamen tahsili gayrimuayyen bir atıye terkedilmekte olduğuna nazaran mevcut ahkâmı kanuniyede sermayenin tamamen tahsiline muallâk bulunan bu keyfiyetin de gayrimuayyen bir müddete talıkı muvafık olmayacağından sermayenin yüzde yetmiş tahsil edilince bu hususa imkân bahşetmek bu günkü ihtiyacın ve banka faaliyetinin zarurî icaplarındandır. Kezalik bankanın her hangi bir ihtimal karşısında duçar olabileceği zararın müeyyidesi olan sermayesi emin şekillerde tenmiye ve aynı zamanda Hazinenin muhtaç olduğu kısa vadeli avans ihtiyacını asgarî faizlerle temin edebilmek gayelerile sermayenin tahsil edilmiş kısmından muayyen hadler dahilinde Hazine bonolarının resen iskonto edilebilmesi ve kote edilmiş bazı tahvilâtın muayyen kayıt ve şartlar altında bankaca mubayaa olunabilmesi lüzumlu görülmüştür. Murakıplere gelince:

Esasen tekrar intihapları caiz olmayacağı esasına göre mümâreselerinden daha fazla istifade temini mülâhazasıle müddetlerinin iki seneye iblâğı ve her sene nisfının tebdili daha münasip olacağı mutalea edilmekte olduğundan bu cihet hakkında da kanunda bazı tadilât icrası faideyi addedilmiştir.

Hulâsa, icrası mukarrer olup hututu esasiyesi yukarıda arzedilen tadilât diğer devlet bankaları teşkilâtına ait metinlere ve merkez bankalarının istinat ettiği ilmi ve tatbiki esaslara tamamen muvafık olduğu gibi bankanın emin hatvelerle çalışabilmesi istihdaf edilerek tevsi derpiş edilen salâhiyet ve muamelelerinde mütâamil esas ve nisbetlere nazaran asgarî hadler kabul edilmiştir. Bu sebeple Heyeti umumiye içtimasında ittihaz edilen kararlara mütenazır olmak üzere merbut kanun lâyihası tanzim edilerek arz ve takdim kılınmıştır.

İktisat encümeninin mazbatası

T. B. M. M.

İktisat encümeni

Karar No. 39

Esas No. 1/385

11 - VI - 1932

Yüksek Reisliğe

1715 numaralı kanuna tevfikân teşekkül eden Cümhuriyet merkez bankası sitatüsünde bazı tadilât yapılmasına dair Başvekâleti Celileden mevruz ve encümenimize havale buyurulan kanun lâyihası müzakere ve tetkik olundu.

Diğer merkez bankalarında kabul edilen esaslardan ayrılmamak üzere işbu tadilâtı lüzumlu gören banka idare meclisi heyeti umumiyeyi içtimaa davet ederek kanun lâyihasında gösterilen tadilâtı kabul edilmiştir.

Merkez bankalarının muamelâtında sermaye mefhumunun tâli bir mevkii olup ekseri vazifeleri emisyon salâhiyetine istinat eylemektedir. Binaenaleyh on beş milyon liralık sermayenin % 70 inin tahsilile iktifa olunarak mütebaki % 30 unun tahsilinin Hükûmet ve banka meclisi idaresinin mutabık kalacakları bir zamana talik ve Hazine hissесinin % 25 nisbetine iblâğı ve Hazine bonolarını iskonto edebilmek gibi hususat memleket ve Hazine menfaatlerine tevafuk eylemektedir. Bankanın ticarî ve ziraî sahada hizmet emelile yapılan tadilâtı encümenimiz memleket iktisadiyatına ve bilhassa muhtaç olduğumuz ziraî kredi ihtiyaçlarının tatminine uygun bulunmaktadır.

Altıncı maddede bu miktarlar tediyе edilmiş sermayenin % 15 i olarak tesbit edilmiş olup encümenimiz bunu asgarî hak olarak kabul eylemiş ve bu nisbetlerin tezyidi salâhiyetini banka heyeti umumiyesine terketmeği prensibe daha tevafuk eder bir şekilde görerek maddeyi ona göre tadil eylemiştir. Bankanın Hazine bonoları ile ticarî ve ziraî senetler üzerine avans ve kredi vermek hakkına sahip bulunması keyfiyeti de tensip olunmuştur.

Murakıplerin tekrar intihapları caiz olmadığına nazaran bunların tecrübe ve mümâreselerinden daha ziyade istifade olunabilmesi için müddetlerinin iki seneye iblâğ ve her sene nisfının tebdili hakkındaki teklif te faydalı görülmüştür. Talep edilen tadilât neticesinde bankanın sermaye ve salâhiyetlerinden daha geniş istifadeler temin olunacağına ve esasen bu tadilâtın diğer Devlet bankaları teşkilâtında da mevruz ve ilmi esaslara müstenit hususattan ibaret bulunmasına binaen yalnız altıncı maddesi tadil edilmek suretile diğer maddeler Hükûmetin teklifi veçhile encümenimize aynen ve müttefikân kabul edilmiştir.

Havalesi veçhile Maliye encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe arz olunur.

İktisat E. Rs.	Bu M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza	Aza
	Aksaray		Maraş	Aydın	Bolu	Busra
M. Rahmi	Yaşar		Nuri	Fuat	Şükrü	R. Ferit
Aza	Aza		Aza			
Konya	Ankara		Eskişehir			
A. Hamdi	Eşref		Emin			

Maliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Maliye encümeni

21 - VI - 1932

Karar No. 75

Esas No. 1/385

Yüksek Reisliğe

1715 numaralı Türkiye Cumhuriyet Merkez bankası kanununun bazı maddelerinin tadili hakkında Başvekâletten gönderilip encümenimize tevdi buyurulan kanun lâyihası ve esbabı mucibe mazbatası ile İktisat encümeninin bu baptaki mazbatası Cumhuriyet Merkez bankası umum müdürü ve Maliye vekâleti nakit işleri müdürü hazır oldukları halde mütalea ve tetkik edildi.

Banka sermayesinin şimdilik yüzde yetmişinin tahsilile iktifa olunması, Hazine hissesini yüzde yirmi beş nisbetine iblâğ edilebileceği, ticarî senedat mukabilinde istimal olunacak emisyon salâhiyetinin ziraî senedata ve Hazine bonolarına teşmili ve sermayenin tahsil edilmiş kısmından Hazine bonolarının resen iskonto edilebilmesi ve kote edilmiş olan bazı tahvilâtın bankaca mubayaa olunabilmesi ve murakıplık müddetinin iki seneye iblâğı gibi hususata taallük eden ve Heyeti umumiyenin kabulüne iktiran eyliyen tadilâtın diğer Devlet bankaları teşkilâtına ve Merkez bankalarının istinat ettiği ilmi ve tatbiki esaslara muvafık bulunduğu gerek esbabı mucibe mazbatası mündericatından gerek umumî müdür tarafından şifahen verilen izahattan anlaşılmiş olmakla maddelerin müzakeresine geçilmiştir.

Birinci madde : Aynen kabul edilmiştir.

İkinci madde : Aynen kabul edilmiştir.

Üçüncü madde : Aynen kabul edilmiştir.

Dördüncü madde : Aynen kabul edilmiştir.

Mezkûr dördüncü maddede Merkez bankası kanununun 26 nci maddesine ilâvesine lüzum gösterilen fıkrada: A sınıfı hisse senedatının, sermayenin yüzde yirmi beşine kadar iblâğ edilebileceği kabul edilmiş olmasına nazaran bu fıkranın hükmü 33 üncü maddenin son fıkrasındaki "bidayeten" kelimesile tezat teşkil etmekte bulunmuş ve binaenaleyh bu kelime maddeden çıkarılarak yerine "kanunen" kelimesi ikame olunmak suretile maddede bir kelime tashihi yapılmıştır. Binaenaleyh bu tashihi keyfiyetinden dolayı lâyihaya beşinci madde olarak bir madde ilâve edilmiştir.

Hükûmetin beşinci maddesi: Altıncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Hükûmetin altıncı maddesi: Hükûmetin teklifinde vadesi dokuz ayı tecavüz etmiyen ziraî senetlerin de ticarî senetler hükmünde iskontoya kabul edilebileceği ve şu kadar ki bunların miktarı tediye edilmiş sermayenin yüzde on beşine muadil mablâğla ticarî iskonto cüzdanının yüzde on beş yekûnunu tecavüz etmiyeceği yazılmıştır. İktisat encümeni ise ziraî senetlerin bu yüzde on beş miktarını asgarî olarak kabul etmiş ve bu nisbetin mutlak olarak tezyidi salâhiyetini banka heyeti umumiyesine terketmeği muvafık görmekte maddeyi ona göre tadil eylemiştir. Halbuki mezkûr yüzde on beş nisbetin asgarî bir hat olarak zikredilmesi bundan aşağı bir miktarın iskontoya kabul edilemeyeceği manasını ifade ettiği gibi buna azamî bir hat tayin olunması da, pek ziyade ihtimama şayan olan emisyon miktarının tezyidi için hatsiz bir salâhiyet verilmiş demek olacağına mebnî bu gibi telâkkilere mahal kalmamak üzere heyeti umumiyeye verilecek salâhiyet haddinin azamî olarak yüzde yirmi beş iblâğını encümenimiz muvafık görmüş ve maddenin yalnız bu fıkrasını tadil ederek sair fıkraları aynen kabul etmiştir. Bu madde lâyihada yedinci madde olarak gösterilmiştir.

Hükûmetin yedinci maddesi: Bu maddede kanunun elli birinci maddesine ilâvesine lüzum gösterilen fıkra, bankanın döviz tevdiatını kabul salâhiyetini teyit ve karşılıklı ve karşılıksız avans alınabilmesini temin maksadını istihdaf etmekle beraber Devlet müesseselerinin tevdiatına faiz vermemesi hususunun Türk evrakı naktiyesine munhasır olduğunu ve döviz tevdiatı ile avanslarda faiz haddine dahi tâbi olmadığını göstermekte olduğundan keyfiyet esbabı mucibe mazbatamızda tavzihan beyan edilmek suretile maddenin sekizinci madde olarak aynen kabulü münasip görülmüştür.

Hükûmetin sekizinci maddesi: Dokuzuncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Hükümetin dokuzuncu Maddesi: Onuncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Hükümetin onuncu maddesi: On birinci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Hükümetin on birinci maddesi: On ikinci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Havalesi mucibince Bütçe encümenine tevdi kılınmak üzere Yüksek Reisliğe arz olunur.

Maliye E. Reisi	M. M.	Kâtip	Aza	Aza	Aza
Çorum		İstanbul	İzmir	İsparta	İçel
İsmet		M. Ziya	Kâmil	Kemal Turan	Emin
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	
Diyarbakır	Aydın	Kastamonu	Kütahya	Sivas	
Zülfü	Adnan	Refik	Ömer	Şemseddin	

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe encümeni

M. No. 179

Esas No. 1/385

29-VI-1932

Yüksek Reisliğe

1715 numaralı Türkiye Cumhuriyeti Merkez bankası kanununun bazı maddelerinin tadili hakkında Maliye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 26 - V - 1932 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası ile esbabı mucibesinin takdim kılındığına dair Başvekâletin 30 Mayıs 1932 tarih ve 6/1501 numaralı tezkeresiyle İktisat ve Maliye encümenlerinin lâyiha üzerindeki tadilatı ve esbabı mucibesi encümenimize havale buyurulmuş olduğundan Maliye vekili Beyle Merkez bankası hukuk müşaviri Bey hazır buldukları halde mütalea ve tetkik olundu.

1715 numaralı Türkiye Cumhuriyeti Merkez bankası kanunu hakkında bu lâyiha ile teklif olunan tadilat ve ilâveler hulâsaten şunlardır:

1) 14 üncü maddenin « istikrar kanununun meriyete vazna kadar banka, beşinci madde mucibince uhdesine aldığı evrakı naktiye miktarını arttırmıyacaktır. Ancak altın ve döviz ihtirasına, ticarî senetlerin mükerrer iskonto yapılmasına dair 35, 36, 37, 38 ve 39 uncu maddelerde gösterilen şart ve hadler dahilindeki emisyon bu hükümden müstesnadır. » İstisna eylediği emisyon meyanına ziraî senetlerin iskontosile senedat mukabili kredi ve avanslar dolayısıyla yapılacak emisyonların dahi ithali,

2) Bankanın, sermayesinin tamamı tediye edilmiş bulunacağı tarihten beş ay sonra mükerrer iskonto mukabili emisyon yapabilmesini âmir olan kanunun 20 inci maddesindeki hükmün mükerrer iskonto mukabili emisyonun sermayenin % 70 şinin tahsilinden başlayabileceği tarzında tadili,

3) 23 üncü maddenin hisse senetleri nominal kıymetlerinin muhtelif kesirlerinin tediye müddetleri hakkındaki ahkâmının bu müddetlerin Hükümetin muvafakatle ikişer misline irca edilebilmesi ve üçüneü taksitin lüzum görüldüğü kadar tevil edilebilmesi suretinde tadili,

4) 26 nci maddenin (A) sınıfındaki hisse senetlerinin sermayenin yüzde on beşini tecavüz edemeyeceği ve her birinin asgarî yüz hisselik olacağı hakkındaki hükmünün bu hisse senetlerinin yüzde yirmi beşe kadar iblâğ edilebileceği ve yüzlük kupür olmasının şart olmadığı tarzında tadili,

5) Banka muamelâtına dair olan 34 üncü maddeye bankanın kendi sermayesinin % 40 miktarına kadar Hazine bonolarını resen iskonto edebilmesi; borsada mukayyet Devlet tahvilâtını veya Devlet kefalet ve taahhüdünü haiz olup resülmal ile faizinin altın esasile tesbit edilmiş bir para ile tediyesi meşrut tahvilâtı ve sermayesi en az beş milyon Türk lirası olan Türk bankalarının tahvilâtını tediye edilmiş sermayesile ihtiyat akçası mecmuunun yüzde ellisi nisbetinde alıp satması hususunda mezuniyet veren fıkralar ilâvesi,

6) Bankanın vadesi dokuz ay geçmiş ziraî senetleri dahi ticarî senetler gibi iskontoya kabul edilmesi ve bundan başka hitamı vadesine üç ay kalmış olan ve bir banka tarafından ibraz edilen üç imzalı Hazine bonolarını da ticarî senedat gibi emisyon mukabili iskonto edebilmesi ve iskonto etmek salâhiyetini haiz bulunduğu Hazine bonoları ile ticarî ve ziraî senetler üzerine avâns ve kredi vermesi hususunda müesseseye salâhiyet ve mezuniyeti tazammun etmek üzere kanunun 38 inci maddesine bazı hükümler ilâvesi,

7) Döviz tevdiatını kabul ve avâns almak ve bu muamele mukabilinde icabında faiz vermek hususunda bankaya salâhiyet verilmesini mutazammın 51 inci maddeye bir fıkra ilâvesi,

8) Nihayet murakabe komisyonu azalarının kanunun 72 nci madde ile muayyen ve bir seneden ibaret olan müddetlerinin iki seneye iblâğı ve bir nisfın her sene tebdili için bu maddenin tadili.

Encümenimiz bu tadilât ve ilâvelerle teklifi hututu umumiyesi itibarile Bankayı vazifei esasîyesi paranın istikrarını temin edecek şeraiti teshil ve istikrar kanununa kadar deruhde eylediği evrakı naktiye kıymetini muhafaza ve tedavülünü tanzimden ibaret olan merkez bankası vaziafinin tatbikatını kolaylaştıracak mahiyette görmemekle beraber banka heyeti umumiyesince kabul ve Hükûmetçe de tasvip edilmiş bulunmak ve gayede Hazinenin menafiini temin ile beraber bankanın da halen muattal kalan sermayesini işletmesine medar olmak dolayısıyla esas itibarile kabul eylemiştir. Zaten bu günkü umumî şerait dahilinde bankanın deruhde eylediği aslî vaziafinden mühim bir kısmını ifa edebilmesi maddeten müşkül olduğu gibi önümüzdeki senelerde dahi bu vazifelerin bankanın teccüs anında düşünölmüş bulunan şekiller dahilinde, ifa edilebilmesi müstebat görünmektedir.

Memleket dahilinde tedavülde bulunan naktin tevezzü şeraiti, faiz hadleri ve muhtelif ziraî ve iktisadî teşebbüslerin hali hazırdaki buhranlı devirde temin edecekleri menafiin umumî manzarası, mükerrer iskonto için bankaca ilân olunan had şimdîye kadar bankaya mükerrer iskonto için ticarî senedat arzını icap ve teşvik edecek mahiyette bulunmadığından bankanın kendi sermayesile dahi mükerrer iskonto işleri yapamaması neticesini vermiştir.

Bu lâyihamın birinci maddesile bankaya yukarıdaki hulâsada dahi işaret edildiği gibi emisyon mukabili olarak yalnız altın ve döviz iştirâ ve ticarî senedatın iskontosu değil aynı zamanda ziraî senetlerin dahi iskonto edilmesine ve senedat mukabili kredi ve avânslar aktine dahi salâhiyet verilmektedir.

Emisyon mukabili olarak yapılacak mükerrer iskonto dolayısıyla vâki olacak ihraç miktarlarının memleketin ticaret hacmile mütenasip olmasına fevkalâde itina edilmesi elzemdir. Bu ölçü geniş tutulduğu takdirde evrakı naktiye hâmillerinin hukukunu az çok alâkadar edecek bir mahiyet alabilir. Bu itibarla bankanın ihraç işlerinde azamî teyakkuz ve hassasiyet göstermesini kaydeylemekle beraber diğer taraftan icapsız olarak iskonto haddinin yüksek tutulmasından mütevellit iktisadî zararları dahi derpiş ederek işin nezaket ve ehemmiyetile mütenasip olacak isabetli kararlarını bekleriz.

Bundan başka tahsil edilmiş sermayeye mukabil hisse sahiplerine muvakkat hissé senedinin verilmesini ve evvele verilmiş olan vesikalardan kayde müstenit olanlar mukabilinde zayı olmuş olsa dahi hak sahiplerine en küçük bir hakkından bile mahrum edilmemek üzere muvakkat hissé senetlerinin verilmesini ehemmiyetle nazarı dikkate arzeyelemediği lüzumlu görürüz.

Bu umumî mülâhazalardan sonra encümenimizce lâyiha üzerinde yapılmış bulunan tadilâtı hulâsatan arz ediyoruz.

Encümenimiz bankaya yapılacak döviz tevdiatında bankaca yalnız Hazine tarafından yapılacak tevdiata fiz verilmesini ve diğer döviz tevdiatının bu haktan istifade ettirilmemesinde faide mülâhaza ettiğinden 8 inci maddeye buna dair bir hüküm ilâve eylemiştir.

Bundan başka bankanın mesuliyetini deruhde eylediği halde bunun netayiç ve icabatını üzerine almasına maddeten imkân bulunmayan evrakı naktiye mukabilinde Hazine tarafından verilen bonoların faizini aldığı halde Hazine mevduatına velev cüzî olsun bir faiz verememesi tabii ve mantıkî görülememiştir. Maliye vekâletile bu hususta varılacak anlaşma tarzına göre ileride Hazine mevduatına bir faiz verilebilmesi imkânını hazırlamak için bu hususta bankaya mezuniyet verilmesini ta-

zantının etmek üzere bu maddeye ayrıca bir hüküm daha ilâve edilmiştir.

Murakıplerin devamı vazifelerine ait müddetini tadiline ve buna müteferri hükümlere dair olan 9 uncu madde de tadil edilmiştir. Murakabe komisyonu azaları müddetinin iki seneye çıkarılmasında isabet görülmüştür. Ancak bu işin icap ettirdiği evsafı haiz olmak üzere azâ bulunması hali hazırda pek kolay olamayacağı nazarı dikkate alınarak üstüste iki defadan fazla intihap edilmek caiz olmak şartile müddeti hitam bulan azanın tekrar intihap edilebilmesi muvafık görülmüş ve madde bu esasa göre tadilen yazılmıştır.

Diğer maddelerde ibare tadilatından başka zikre şayan tadilat yapılmamış ve bu maddeler Maliye encümeninin teklifi veçhile kabul olunmuştur.

Bu ilâve ve tadilatla yeniden hazırlanmış bulunan lâihayı Umumi heyetin Yüksek tasvibine arz ederiz.

Reis	Reis V.	M. M.	Kâ.				
Gümüştane	Konya	Konya	Tokat	Bursa	Çorum	Elâziz	İsparta
H. Fehmi	K. Hüsnü	K. Zaim	Süreyya	Dr. Galip	Mustafa	H. Tahsin	Mükerrem
Kayseri	Erzurum						
A. Hilmi	Aziz						

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

1715 numaralı Türkiye Cumhuriyeti Merkez bankası kanununun bazı maddelerinin tadiline dair konun lâiyhası

MADDE 1 — 14 üncü maddenin son cümlesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir:

Aneak altın ve döviz ihtirasına, ticarî, zirai senetlerin iskontosuna ve senedat mukabili kredi ve avanslara dair 20, 35, 36, 37, 38 ve 39 uncu maddelerde gösterilen şartlar ve haller dahilindeki emisyon bu hükümden müstesnadır.

MADDE 2 — 20 nci madde yerine aşağıdaki madde konulmuştur:

Senedat iskontosuna veya senedat mukabili kredi ve avanslara tahsisen bankanın yapacağı emisyon banka sermayesinin % 70 inin tahsilinden sonra yapılabilecek ve bu emisyon miktarı kanunun 39 uncu maddesi mucibince teşekkül edecek bir komisyon tarafından tesbit edilecektir.

MADDE 3 — 23 üncü maddenin son cümlesi aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir:

Banka idare meclisi lüzum gördüğü takdirde Hükümetin muvafakatile bu müddetleri ikişer misline iblâğ ve üçüncü taksitin tediyesini lüzum gördüğü kadar tecil edebilir.

İKTİSAT ENCÜMENİNİN TADILI

1715 numaralı Türkiye Cumhuriyet merkez bankası kanununun bazı maddelerinin tadiline dair kanun lâiyhası

MADDE 1 — Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MALİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

1715 numaralı Türkiye Cumhuriyet merkez bankası kanununun bazı maddelerinin tadiline dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Aynen kabul edilmiştir.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN TADİLİ

11 haziran 1930 tarih ve 1715 numaralı Türkiye Cumhuriyeti Merkez bankası kanununun bazı maddelerinin tadiline ve bu kanuna bazı hükümler ilâvesine dair kanun lâyihası

MADDE 1 — 11 haziran 1930 tarih ve 1715 numaralı kanunun 14 üncü maddesinin son cümlesi aşağıda yazılı olduğu veçhile tadil edilmiştir:

Ancak altın ve döviz ihtirasına, ticarî ve zirai senetlerin iskontosuna ve senedat mukabili kredi ve avanslara dair 20, 35, 36, 37, 38 ve 39 uncu maddelerde gösterilen şartlar ve haller dahilindeki emisyon bu hükümden müstesnadır.

MADDE 2 — Mezkûr kanunun 20 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu veçhile tadil edilmiştir:

Senedat iskontosuna veya senedat mukabili kredi ve avanslara tahsisen bankanın yapacağı emisyon banka sermayesinin % 70 inin tahsilinden sonra yapılabilecek ve bu emisyon miktarı kanunun 39 üncü maddesi mucibince teşekkül edecek bir komisyon tarafından tesbit edilecektir.

MADDE 3 — Mezkûr kanunun 23 üncü maddesinin son cümlesi aşağıda yazılı olduğu veçhile tadil edilmiştir:

Banka idare meclisi lüzum ördüğü takdirde Hükümetin muvafakatile bu müddetleri ikişer misline iblâğ ve üçüncü taksitin tediyesini lüzum gördüğü kadar tecil edebilir.

MADDE 4 — 26 nci maddeye aşağıdaki fıkra ilâve edilmiştir:

Hükûmetin talebi ve meclisi idare kararile işbu (A) sınıfı hisse senedatı sermayenin % 25 ne kadar iblâğ edilebilir. Munzam hisseler bedelinin altın olarak tesviyesi mecburî olmadığı gibi bu hisselerin yüzlük kupür olması da şart değildir.

MADDE 5 — 34 üncü maddeye şu fıkra tezyil edilmiştir:

Banka Hazinesinin hitamı vadesine azamî üç ay kalmış bonolarını resen iskonto edebilmek salâhiyetini haizdir. Şu kadar ki bu işe bankanın tesviye edilmiş sermayesinin % 40 ından fazlası tahsis edilemez. Bu suretle iskonto edilecek olan Hazine bonolarına tatbik edilecek faiz nisbeti banka meclisi idaresince ayrıca tayin olunur. Banka borsada mukayyet Devlet tahvilâtını veya Devlet kefalet ve taahhüdünü haiz olup resûlmal ile faizinin altın esasile tesbit edilmiş bir para ile tediyesi meşrut tahvilâtı veya tediye edilmiş sermayesi akalli beş milyon türk lirası olan türk bankalarının tahvilâtını alıp satmak hakkını haizdir. Ancak bu işe Merkez bankasının tesviye edilmiş sermayesile ihtiyaç akçası meemuunun % 50 ından fazlası tahsis edilemez. Aynı zamanda alım muamelesinin ierası için meclisi idare azasından asgarî beşinin ittifakı şarttır.

MADDE 6 — 38 inci maddeye aşağıdaki fıkralar ilâve edilmiştir:

Vadesi dokuz ayı tecavüz etmiyen zirai senetlerde ticarî senetler hükmünde iskontoya kabul edilebilir.

Şu kadar ki bunların miktarı tediye edilmiş sermayenin % 15 ine muadil meblâğla ticarî iskonto cüzdanının % 15 i yekûnunu tecavüz edemez.

Bundan başka hitamı vadesine azamî üç ay kalmış olan ve bir banka tarafından ibraz edilen üç imzayı muhtevi hazine bonoları da ticarî senetler hükmünde iskontoya kabul edilir. Ancak bu nevi senedatın yekûnu Merkez bankasının tediye edilmiş sermayesinin % 40 ına muadil miktarı

MADDE 4 — Hükûmetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5 — Hükûmetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6 — 38 inci maddeye aşağıdaki fıkralar ilâve edilmiştir:

Vadesi dokuz ayı tecavüz etmiyen zirai senetler de ticarî senetler hükmünde iskontoya kabul edilebilir. Şu kadar ki bunların asgarî miktarı, tediye edilmiş sermayenin % 15 ine muadil meblâğla ticarî iskonto cüzdanının % 15 i yekûnuna muadil meblâğdan ibarettir. Bu nisbetlerin tezyidi Heyeti umumiye kararile caizdir. Bundan başka hitamı vadesine azamî üç ay kalmış olan ve bir banka tarafından ibraz edilen üç imzayı muhtevi Hazine bonoları da ticarî senetler hükmünde iskontoya kabul edilir. Ancak bu nevi senedatın yekûnu merkez bankasının tediye edilmiş sermayesi-

MADDE 4 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5 — 33 üncü maddenin ikinci fıkrası aşağıda yazıldığı veçhile tadil edilmiştir:

(A, B) sınıflarında bulunan hisse senetleri miktarları sermayenin tezyidinden mütevellit hal müstesna - hiç bir veçhile kanunen kabul edilen miktarları tecavüz etmez.

MADDE 6 — Hükûmetin beşinci maddesi altınca madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7 — 38 inci maddeye aşağıdaki fıkralar ilâve edilmiştir:

Vadesi dokuz ayı tecavüz etmiyen ziraî senetler de ticarî senetler hükmünde iskonto kabul edilebilir. Şu kadar ki bunların miktarı tediye edilmiş sermayenin % 15ine muadil meblâğla ticarî iskonto cüzdanının % 15 i yekûnunu tecavüz edemez. Ancak banka heyeti umumiyesi, tediye edilmiş sermayenin yüzde on beş nisbetini yüzde yirmi beşe iblâğ edebilir.

Bundan başka hitamı vadesine azamî üç ay kalmış olan ve bir banka tarafından ibraz edilen üç imzayı muhtevi Hazine bonoları da ticarî senetler hükmünde iskontoya kabul edilir. Yalnız bu nevi

MADDE 4 — Mezkûr kanunun 26 nci maddesine aşağıdaki fıkra ilâve edilmiştir:

Hükûmetin talebi ve meclisi idarenin kararile işbu (A) sınıfı hisse senedatı sermayesinin % 25 ine kadar iblâğ edilebilir. Munzam hisseler bedelinin altın olarak tesviyesi mecburî olmadığı gibi bu hisselerin yüzlük kupür olması da şart değildir.

MADDE 5 — Mezkûr kanunun 33 üncü maddesinin 2 nci fıkrası aşağıda yazılı olduğu veçhile tadil edilmiştir:

(A) ve (C) sınıflarında bulunan hisse senetleri miktarları - sermayenin tezyidinden mütevellit hal müstesna - hiç bir veçhile işbu kanun ile kabul edilmiş olan miktarları tecavüz edemez.

MADDE 6 — Mezkûr kanunun 34 üncü maddesine aşağıdaki fıkralar ilâve edilmiştir:

Banka Hazinesinin hitamı vadesine azamî üç ay kalmış bonolarını resen iskonto edebilmek salâhiyetini haizdir. Şu kadar ki bu işe bankanın tediye edilmiş sermayesinin % 40 ından fazlası tahsis edilemez. Bu suretle iskonto edilecek olan Hazine bonolarına tatbik edilecek faiz nisbeti banka meclisi idaresince ayrıca tayin olunur. Banka borsada mukayyet Devlet tahvilâtını veya Devlet kefalet ve taahhüdünü haiz olup resûlmal ile faizinin altın esasile tesbit edilmiş bir para ile tediyesi meşrut tahvilâtı veya tediye edilmiş sermayesi ekalli beş milyon türk lirası olan türk bankalarının tahvilâtını alıp satmak hakkını haizdir. Ancak bu işe Merkez bankasının tediye edilmiş sermayesile ihtiyat akçası mecmuunun % 50 sinden fazlası tahsis edilemez. Aynı zamanda alım muamelesinin icrası için meclisi idare azasından asgarî beşinin ittifakı şarttır.

MADDE 7 — Mezkûr kanunun 38 inci maddesine aşağıdaki fıkralar ilâve edilmiştir:

Vadesi dokuz ayı tecavüz etmiyen ziraî senetler de ticarî senetler gibi iskontoya kabul edilebilir. Şu kadar ki bunların miktarı tediye edilmiş sermayenin % 15 ine muadil meblâğla ticarî iskonto cüzdanının % 15 i yekûnunu tecavüz edemez. Ancak banka heyeti umumiyesi, tediye edilmiş sermayenin % 15 nisbetini % 25 e iblâğ edebilir.

Bundan başka hitamı vadesine azamî üç ay kalmış olan ve bir banka tarafından ibraz edilen üç imzayı muhtevi Hazine bonoları da ticarî senetler hükmünde iskontoya kabul edilir. Yalnız bu nevi senedatın yekûnu Merkez bankasının tediye

tecavüz edemez. Şu kadar ki meclisi idare bu miktarı ve vadeyi azamî iki misline iblâğ edebilir. Bu nevi hazine bonolarının iskonto nisbeti Maliye vekâletile banka idare meclisi arasında takarrür ettirilir.

Yukarıki fıkralarda zikredilen kuyut ve şurut mahfuz kalmak şartile banka iskonto etmek salâhiyetini malik olduğu hazine bonoları ile ticarî ve ziraî senetler üzerine avans ve kredi vermek hakkına da sahiptir.

MADDE 7 — 51 inci maddeye aşağıdaki fıkra ilâve edilmiştir:

Banka döviz tevdiatı kabulüne ve karşılıklı karşılıksız avans almağa mezundur. Bu kabil muameleler için icabında vereceği faizin miktarı yukarıdaki tahditlere tâbi değildir.

MADDE 8 — 72 nci maddenin son iki cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Murakabe komisyonu azalarının müddeti iki senedir. Her sene nisfı tebdil olunur. Yeniden intihap edilemezler.

MADDE 9 — 97 inci maddenin muvakkat maddeler faslına 9 numaralı aşağıdaki fıkra ilâve edilmiştir:

İlk murakıpların biri (B) ve (C) diğeri (D) sınırı hissedarları tarafından intihap edilenlerden olmak üzere ikisi kura ile 1933 adi heyeti umumiyesinde tebdil ve yerlerine yenileri intihap olunur. Diğer ikisi de 1934 adi heyeti umumiye içtimama kadar hizmette devam eder.

MADDE 10 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

Şu kadar ki meclisi idare bu miktarı ve vadeyi azamî iki misline iblâğ edebilir. Bu nevi Hazine bonolarının iskonto nisbeti Maliye vekâletile banka idare meclisi arasında takarrür ettirilir.

Yukarıki fıkralarda zikredilen kuyut ve şurut mahfuz kalmak şartile banka iskonto etmek salâhiyetine malik olduğu Hazine bonolarile ticarî ve ziraî senetler üzerine avans ve kredi vermek hakkına da sahiptir.

MADDE 7 — Hükûmetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8 — Hükûmetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9 — Hükûmetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10 — Hükûmetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

senedatın yekûnu Merkez bankasının tediye edilmiş sermayesinin yüzde kırkına muadil miktarı tecavüz edemez. Şu kadar ki meclisi idare bu miktarı ve vadeyi azamî iki misline iblâğ edebilir. Bu nevi Hazine bonolarının iskonto nisbeti Maliye vekâletile banka idare meclisi arasında takarrür ettirilir.

Yukarıdaki fıkralarda zikredilen kuyut ve şurut mahfuz kalmak üzere banka iskonto etmek salâhiyetine malik olduğu Hazine bonolarile ticarî ve ziraî senetler üzerine avans ve kredi vermek hakkına da sahiptir.

MADDE 8 — Hükûmetin yedinci maddesi sekizinci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9 — Hükûmetin sekizinci maddesi dokuzuncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10 — Hükûmetin dokuzuncu maddesi onuncu madde olarak aynen kabul olunmuştur.

MADDE 11 — Hükûmetin onuncu maddesi onbirinci madde olarak kabul edilmiştir.

edilmiş sermayesini % 40 na muadil miktarı tecavüz edemez. Şu kadar ki meclisi idare bu miktarı ve vadeyi azamî iki misline iblâğ edebilir. Bu nevi Hazine bonolarının iskonto nisbeti Maliye vekâletile banka idare meclisi arasında takarrür ettirilir.

Yukarıdaki fıkralarda zikredilen kuyut ve şurut mahfuz kalmak üzere banka iskonto etmek salâhiyetine malik olduğu Hazine bonoları ile ticarî ve ziraî senetler üzerine avans ve kredi vermek hakkına da sahiptir.

MADDE 8 — Mezkûr kanunun 51 inci maddesi aşağıda yazılı olduğu veçhile tadil edilmiştir:

Hazineye ve inhisar idarelerine ait nakitler Cümhuriyet merkez bankasına tevdi olunur.

Merkez bankası Hazineye ve inhisar idarelerine ait nakit mevduatına faiz verebilir. Bu faizin miktarı Maliye vekâleti veya alâkadar müesseselerle banka idare meclisi arasında takarrür ettirilir.

Hususî mevduata merkez bankasının vereceği faiz % 2 yi geçemez.

Banka döviz tevdiatı kabulüne ve karşılıklı karşılıksız avans almağa dahi mezundur. Bu kabûl muameleler için icabında verilecek faizin miktarı yukarıdaki tahditlere tâbi değildir. Şu kadar var ki döviz tevdiatına faiz verilebilmesi yalnız Hazine mevduatına maksur ve munhasırdır.

MADDE 9 — Mezkûr kanunun 72 nei maddesinin son iki cümlesi aşağıda yazılı olduğu veçhile tadil edilmiştir:

Murakabe komisyonu azalarının müddeti iki senedir. Müddeti hitam bulan azanın tekrar intihabı caizdir. Ancak araya fasla girmedikçe bu aza bir birini müteakip iki defadan fazla intihap edilemezler.

MADDE 19 — Mezkûr kanunun muvakkat maddeler kısmına IX numaralı aşağıdaki fıkra ilâve edilmiştir:

İlk murakıplerin biri (B) ve (C) diğeri (D) sırası hissedarları tarafından intihap edilenlerden olmak üzere ikisi kura ile 1933 adi heyeti umumiyesinde tebdil olunur. Diğeri ikisi de 1934 adi heyeti umumiye içtimama kadar hizmette devam eder.

MADDE 11 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 11 — Bu kanunun hükmünü icraya İc-
ra Vekilleri Heyeti memurdur.

26 - V - 1932

Bş. V. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>Dr. Refik</i>	<i>Yusuf Kemal</i>	<i>Zekâi</i>
Da. V.	Ha. V. V.	Mal V.
<i>Ş. Kaya</i>	<i>Ş. Kaya</i>	<i>M. Abdülhalik</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
<i>Esat</i>	<i>Hilmi</i>	<i>Mustafa Şeref</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>Dr. Refik</i>	<i>Ali Rana</i>	<i>Muhlis</i>

MADDE 11 — Hükümetin teklifi veçhile aynen
kabul edilmiştir.

MADDE 12 — Hükûmetin on birinci maddesi
on ikinci madde olarak kabul edilmiştir.

MADDE 12 — Bu kanunun hükümlerini icray
İera Vekilleri Heyeti memurdur.

